Verbatim records

XIII Riigikogu, VII Istungjärk, Täiskogu korraline istung

Thursday, 19.04.2018, 10:00

Edited

10:00 Istungi rakendamine
1. 10:06 Alkoholi-, tubaka-, kütuse- ja elektriaktsiisi seaduse ning tulumaksuseaduse, sotsiaalmaksuseaduse ja teiste seaduste muutmise seaduse muutmise seaduse eelnõu (587 SE) esimene lugemine

10:00 Istungi rakendamine

10:00 Aseesimees Kalle Laanet
Tere hommikust, head kolleegid! Alustame Riigikogu täiskogu VII istungjärgu 12. töönädala neljapäevast istungit. Kõigepealt on eelnõude ja arupärimiste üleandmine. Olge hea, Krista Aru!

10:00 Krista Aru
Härra juhataja! Austatud rahvaesindajad! Mul on au ja rõõm anda 13 rahvasaadiku nimel üle eelnõu pühade ja tähtpäevade seaduse muutmiseks. Pühade ja tähtpäevade seadus ei ole ju ainult selline seadus, mis reguleerib meie elu. Tegelikult väljendub pühade ja tähtpäevade seaduses ka meie hinnang, meie soov kujundada oma ühiskonda ning juhtida seda just selles suunas, mida on palju rõhutatud ja nimetatud – see on patriotism, riigi ja kodanike vaheline usaldus. Kõige olulisem asi, mida Eesti Vabariik kasutab, on eesti keel, seda nii oma tuleviku poole vaadates kui ka iga päev toimides. Sellel aastal, 2018. aastal, kui möödub 100 aastat Eesti Vabariigi väljakuulutamisest, teen 13 rahvasaadiku nimel ettepaneku kuulutada emakeelepäev, senine riiklik tähtpäev, riigipühaks. See ei oleks mitte ainult kiitus eesti keelele, see oleks kiitus ka kõikidele meie esivanematele, nende tegudele ja meie tulevikule. Aitäh!

10:02 Aseesimees Kalle Laanet
Kolleeg Stalnuhhin, palun!

10:02 Mihhail Stalnuhhin
Härra juhataja! Lugupeetud kolleegid! Rahanduskomisjoni nimel annan Riigikogu menetlusse Riigikogu otsuse "Eesti esindaja nimetamine Põhjamaade Investeerimispanga kontrollkomiteesse" eelnõu. Me menetleme seda ühel lugemisel ja seepärast otsustas komisjon juba ka muudatusettepanekute tähtaja, mis on 27. aprill kell 16. Aitäh!

10:03 Aseesimees Kalle Laanet
Head kolleegid! Olen vastu võtnud ühe seaduseelnõu ja ühe otsuse eelnõu ning juhatus otsustab, kui kõik vastab eeskirjadele, millisesse komisjoni need lähevad. Palun nüüd teie tähelepanu! Teated. Austatud Riigikogu liikmed! Sel laupäeval toimub siin istungisaalis Riigikogu lahtiste uste päeva raames infotund Riigikogu külalistele. Seega palun teil oma laudadelt ja sahtlitest kõik olulised materjalid kaasa võtta, kui istung on lõppenud.
Nüüd võiksime edasi minna neljapäevase, 19. aprilli päevakorraga. Meil on päevakorras üks päevakorrapunkt ja see on Eesti Reformierakonna fraktsiooni algatatud alkoholi- ... (Hääled saalist.) Aitäh! Stažööriküsimus. Kohaloleku kontroll.
Kohaloleku kontroll
Meil on siin kohal 75 Riigikogu liiget. Jah, härra Randpere? Palun vabandust, härra Ligi!

10:05 Jürgen Ligi
Aitäh! Endiselt vaba ja Ligi. Te nimetasite Riigikogu infotundi. Kas see tähendab, et riigikogulased saavad kohtuda rahvaga, st rahvas küsib ja Riigikogu esindajad vastavad? Kas juhatus on seda nii planeerinud? Kui ei ole, kas ei peaks äkki seda formaati muutma? Riigikogu ja valitsus on natuke erinevad asjad.

10:05 Aseesimees Kalle Laanet
Aitäh küsimuse eest! Infotunnis kohtuvad külalistega ikkagi ministrid. See toimub Riigikogu saalis ja tegu on Riigikogu lahtiste uste päevaga. Kui te tahate formaati muuta, siis me peame seda arutama. See, et Riigikogu infotunni külalistele vastavad ministrid, on siis aruteluteema juhatusele. Jürgen Ligi, ole hea!

10:05 Jürgen Ligi
Aitäh! Ma tahaks, nii et palun arutage.

10:06 Aseesimees Kalle Laanet
Aitäh! Nii, kohal on meil siis 75 Riigikogu liiget ja puudub 26.

---

1. 10:06 Alkoholi-, tubaka-, kütuse- ja elektriaktsiisi seaduse ning tulumaksuseaduse, sotsiaalmaksuseaduse ja teiste seaduste muutmise seaduse muutmise seaduse eelnõu (587 SE) esimene lugemine

10:06 Aseesimees Kalle Laanet
Läheme neljapäevase päevakorra juurde, kus on üks päevakorrapunkt: Eesti Reformierakonna fraktsiooni algatatud alkoholi-, tubaka-, kütuse- ja elektriaktsiisi seaduse ning tulumaksuseaduse, sotsiaalmaksuseaduse ja teiste seaduste muutmise seaduse muutmise seaduse eelnõu 587 esimene lugemine. Ettekandja Riigikogu liige Aivar Sõerd, ole hea!

10:06 Aivar Sõerd
Austatud Riigikogu aseesimees! Head kolleegid! Aktsiisipoliitikal on päris palju aspekte. Üldjuhul on selle eesmärk jaehinna tõstmine ja selle kaudu tarbimise vähendamine ehk tarbijate käitumise mõjutamine. Samas peavad riigid aktsiisipoliitika kujundamisel arvestama naaberriikide hindadega, et vähendada oma elanike piirikaubandust. Tuleb arvestada ka võimalike varimajanduse aspektide ja riskidega, riigi maksutuludega, ettevõtjate käitumisega, mõjuga ettevõtlusele ja ärisektori rahvusvahelisele konkurentsivõimele. Seega on alkoholipoliitikal väga palju aspekte.
Eesti ei ole oma viimase aja aktsiisipoliitika kujundamisel nende aspektidega piisavalt arvestanud ja alkoholi hinnavahe Lätiga on paisunud kahekordseks. Sellest on saanud tarbijatele stiimul aktsiisikaupade ja ka muude kaupade ostmiseks Lätist. Valitsuse senised sammud on olnud täiesti ebapiisavad. Tootjate hinnangul müüdi tänavu esimeses kvartalis Läti piiril üle kahe korra rohkem alkoholi kui mullu samal ajal. Riigile on tekitatud oluline maksukaotus ja ei maksa loota, et probleem iseenesest laheneb.
Käesoleva eelnõu eesmärk on viia alkoholiaktsiisi määrad tasemele, kus need olid 2017. aasta ehk eelmise aasta algul. Prognoosijad hindasid juba 2015. aasta lõpus, et 10%-lised aktsiisitõusud on riskantsed, aga 2016. aasta lõpus praeguse koalitsiooni kehtestatud lahjade alkohoolsete jookide aktsiiside tõusud – 70% õllele, 45% veinile ja kääritatud alkohoolsele joogile – ületasid suurelt kriitilise piiri. Mõned näited. Selle eelnõuga langeb õlleaktsiis praeguselt 16,92 eurolt 9,13 eurole õlle etanoolisisalduse ühe mahuprotsendi kohta hektoliitris ja kange alkoholi aktsiis praeguselt 25,08 eurolt 23,89 eurole alkoholi etanoolisisalduse ühe mahuprotsendi kohta hektoliitris.
Rahandusministeeriumi sellel nädalal avaldatud värskes kevadprognoosis on selgelt kirjas, et Eesti-Läti piirikaubanduse osakaal Eesti ostudes on tänavu 22,5% ja selle piirikaubanduse tõttu saamata jäänud aktsiisimaht 62 miljonit eurot, koos käibemaksuga 84 miljonit eurot. Olgu siinkohal öeldud, et Rahandusministeeriumi hinnangud on reeglina olnud veidi tagasihoidlikumad kui tootjate müügimahtude hinnangud, isegi tagasihoidlikumad kui konjunktuuriinstituudi senised hinnangud. Prognoosis on ka must valgel kirjas, et sellel aastal ja järgmistel aastatel ootab Rahandusministeerium

Eesti-Läti piirikaubanduse kasvu. Seega pole lootustki, et probleem iseenesest laheneb. Olgu veel öeldud, et Rahandusministeerium langetas kevadprognoosis tänavuse aasta alkoholiaktsiisi laekumise prognoosi 44 miljoni euro võrra ja järgmise aasta oma 46 miljoni euro võrra. Aktsiisipoliitika ebaõnnestumise tulemus on ka see, et soomlased vähendavad oma oste Eestis ja suuremate koguste ostjad liiguvad Lätti.
Ühesõnaga, käesoleva eelnõu eesmärk on astuda samme selleks, et panna piir piirikaubandusele Lätiga, parandada eelarvetulude laekumist ja arvestada ka rahvatervise aspektidega. Tänan tähelepanu eest ja palun seda eelnõu toetada! Olen valmis vastama küsimustele.

10:11 Aseesimees Kalle Laanet
Aitäh, hea ettekandja! Taavi Rõivas, palun küsimus!

10:11 Taavi Rõivas
Suur aitäh! Meil oli võimalik sel nädalal rahanduskomisjonis näha riigi rahanduse hetkeseisu: kui tööjõumaksud laekuvad väga kiirelt kasvava majanduse tingimustes väga hästi, siis aktsiisid põletavad eelarvesse üha suuremat auku. Me räägime juba kaugelt rohkem kui 100 miljoni euro suurusest kogumõjust, mille võib ümber arvutada kas ERM-idesse või Tartu maantee kilomeetritesse. Ma arvan, et igaüks siin saalis saab aru, et see on üüratu raha, mis näitab selle aktsiisipoliitika täielikku läbikukkumist. Aga mu küsimus on, et kas ma saan õigesti aru, et seni, kuni need aktsiisitõusud olid mõistuse piires, 5, 10 või 15% aastas, mõjusid need alkoholi tarbimisele negatiivselt ehk inimesed tarbisid vähem – kurja juureks on nüüd eeskätt need 70%- ja 45%-lised aktsiisitõusud.

10:12 Aivar Sõerd
Aitäh selle küsimuse eest! Igal juhul me oleme juba pikema aja jooksul näinud, et alkoholi tarbimine on langustrendis. Inimeste tervisekäitumine ja nende teadlikkus on paranenud. Inimesed harrastavad ka rohkem tervisesporti. Üldiselt on alkoholi tarbimine langustrendis. Kui tulud kasvavad, siis peab muidugi aktsiisipoliitikaga mõjutama ka alkoholi kättesaadavust. Üldreeglina tuleb aktsiise ikkagi tõsta, arvestades keskmiste sissetulekute ja tarbijahinnaindeksi kasvu. See ongi nii ja peab ka jätkuma. Aga ilmselgelt keerati asi üle vindi eelmisel aastal, kui tõsteti järsult lahja alkoholi aktsiise – 70 ja 45%. Me nägime, et piirikaubandus hakkas järsult kasvama. Tõsi, ka aastal 2015 oli piirikaubandus olemas, aga selle maht oli 1%. Nüüd me oleme Rahandusministeeriumi hinnangul jõudnud 22%-ni ja piirikaubandus ei näita taandumise märke. Igal juhul on see eelnõu samm selles suunas, et piirikaubandusele piir panna.

10:14 Aseesimees Kalle Laanet
Arto Aas, palun!

10:14 Arto Aas
Aitäh, hea ettekandja! Kahtlemata on see mõistlik eelnõu, aga tahaksin, et te täpsustaksite, kui suur ikkagi oli eelmisel aastal see laekumata tulu, mis sündis ebakompetentse aktsiisipoliitika tõttu. Kas see oli 75 või 100 miljonit? Numbreid on olnud erinevaid, aga me kõik saame aru, et see on üüratu summa. Võrdluseks võib tuua Pärnu linna peaaegu kahe aasta eelarve või vaadata valitsuse investeeringute kava. Need on ju täiesti võrreldamatud suurused, mida üritatakse siin magusamaksude ja muu jamaga kokku korjata. Samal ajal viiakse lihtsalt 100 miljonit Lätti. Kas te võiks täpsustada, kuidas see summa kujuneb?

10:15 Aivar Sõerd
Kahju oli eelmisel aastal peast meelde tuletades 55–60 miljonit. See tuleb eelmise aasta tulude laekumise andmetest ja vahe prognooside erinevusest. Tänavu kasvab see kahju 86 miljonini koos käibemaksuga. Esmakordselt on Rahandusministeerium oma prognoosis esitanud ka Eesti-Läti piirikaubanduse tekitatud kahju. Sel aastal on see alkoholiaktsiisi näol 62 miljonit eurot, koos käibemaksuga 84 miljonit eurot. Kui me paneme siia juurde muu aktsiisi – kütus ja tubakas on ka piirikaubanduse objektid – ja muud ostud – eelkõige toiduained, aga ka tehnikakaubad –, siis me saame tänavu piirikaubanduse kahjuks ikkagi suurelt üle 100 miljoni euro, võib-olla 120 miljonit eurot, võib-olla

isegi rohkem. See on 10 miljonit eurot kuus. Iga kuu, mis me venitame selle probleemi lahendamisega, tekitab *circa* 10 miljonit eurot kahju. Seda raha võiks ju kasutada otstarbekamalt, kas või terviseedenduse meetmeteks. Meil läheb järgmise aasta eelarvest politseinike ja päästjate palkade tõstmiseks 20 miljonit. Paneme 10 miljonit juurde ja tõstame 30 miljonit! Nii et see kahju on väga suur.

10:17 Aseesimees Kalle Laanet
Toomas Kivimägi, palun!

10:17 Toomas Kivimägi
Aitäh, härra juhataja! Väga lugupeetud ettekandja, sinu jutust tuli kenasti välja, et kõige üle, mis kasvab, ei ole põhjust uhkust tunda. Minu jaoks on tõepoolest hämmastav see, et kuigi Rahandusministeerium ise prognoosib ka sel aastal Eesti-Läti piirikaubanduse kasvu, sisuliselt mitte midagi ette ei võeta. Sa tõid välja selle numbri – suurusjärgu 100 miljonit, mis me viime Lätti. Selle raha eest me saaks igal aastal ehitada 30 kilomeetrit 2 + 2 maanteed Pärnust Tallinnasse. Ma küsin, milline on sinu selle aasta alkoholiaktsiisi laekumise prognoos. Sinu prognoosid on olnud oluliselt täpsemad kui valitsuskoalitsioonil ja Rahandusministeeriumil. Kui veel mõni kuu tagasi prognoositi selleks laekumiseks 333 miljonit, siis äsja vähendati seda umbes 280 miljonile, samal ajal kui eelmisel aastal laekus tegelikult 220 miljonit. Milline on sinu prognoos selleks aastaks?

10:18 Aivar Sõerd
Aitäh selle küsimuse eest! Mina muidugi prognoose ei tee, mina tuginen ekspertide hinnangutele. Aga jah, Rahandusministeerium langetas tänavust prognoosi 333 miljonilt 286 miljonile. Siin on üks aspekt, millega tuleb arvestada, ja me seda ka rahanduskomisjonis täpsustasime. Rahandusministeerium tugines oma prognoosi andmisel sellele, et 1. jaanuarist 2019 planeeritud alkoholiaktsiisi 10%-ne tõus toimub. Prognoosi pole veel sisse võetud valitsuse otsust 1. jaanuari 2019 aktsiisitõus ära jätta. Prognoosis on arvestatud sellega, et tänavuse aasta detsembris toimub alkoholitoodete varumine, mille maht on suurusjärgus 35 miljonit eurot. Nii et selle summa võime julgelt sellest 286 miljonist maha võtta, eeldades, et 1. jaanuari aktsiisitõus jääb ära. Ehk see laekumine jääb Rahandusministeeriumi andmetele tuginedes 250 miljoni euro kanti ja vaadates teiste ekspertide hinnanguid on see veel optimistlik. Eksperdid on pakkunud, et tänavune laekumine ei saa olla suurem kui eelmisel aastal, kui suurusjärk oli 222 miljonit eurot. Siinkohal tasub tähele panna, et me küll tõstsime jõuliselt aktsiisi, aga aktsiisitulu laekub riigile väiksemas mahus kui 2016. aastal ja isegi veidi vähem kui 2015. aastal.

10:20 Aseesimees Kalle Laanet
Tarmo Kruusimäe, palun!

10:20 Tarmo Kruusimäe
Tänan, hea istungi juhataja! Hea ettekandja! Kas te olete mõelnud ka selle peale, nagu siin saalis juba korduvalt kõlanud on, et Eesti–Läti piir füüsiliselt sulgeda? Ilmselgelt on siis, kui piir on füüsiliselt suletud, ka piirikaubandusele piir pandud. Või on minu küsimus liiga piiripealne?

10:20 Aivar Sõerd
Aitäh selle küsimuse eest! Kui ma õigesti mäletan, siis eelmisel aastal, 2017. aastal astus sotsiaalminister välja ja ütles, et rahandusminister peab selle asja kontrolli alla võtma, et see on ju maksupettus, mis toimub, ja maksuamet peab piirikaubandust tõkestama. Rahandusminister saatis muidugi sellise jutu peale sotsiaalministri kuu peale – ei ole võimalik, meil on Euroopa Liit, meil on ühisturg. Ma arvan, et te seda kahe riigi vahelise piiri sulgemist väga tõsiselt ei mõelnud ka. Ainukene võimalus piirikaubandusele piir panna ongi aktsiisipoliitika.

10:21 Aseesimees Kalle Laanet
Arno Sild, palun!

10:21 Arno Sild

Aitäh, lugupeetud eesistuja! Lugupeetud ettekandja! Mil määral te arvestasite selle eelnõu ettevalmistamisel Läti aktsiiside liikumist siia- või sinnapoole ja missugune mõju võiks sellel olla edaspidi?

10:22 Aivar Sõerd
Aitäh! Sel ajal, kui me seda eelnõu tegime, oli juba teada, et Läti tõstab aktsiise 1. märtsist. Nii et sellega me arvestasime. Loomulikult seisis meie eelnõu siin rahanduskomisjonis tükk aega. Sel ajal, kui me seda ette valmistasime, ei olnud veel tulnud kevadist konjunktuuriinstituudi uuringut, mis olukorda oluliselt täpsustas. Siis ei olnud veel ka Rahandusministeeriumi prognoosi, kus on nüüd piirikaubanduse mõjud sees. Nii et tänaseks on olukord palju selgem. Ja ma julgen väita, et oleme eelnõu algatajatena veel rohkem kindlad, et liigume selle eelnõuga õiges suunas.

10:23 Aseesimees Kalle Laanet
Liina Kersna, palun!

10:23 Liina Kersna
Aitäh, hea eesistuja! Austatud eelnõu kaitsja! Koalitsioon on suure trummipõrinaga lubanud, et tulevased alkoholiaktsiisid vähenevad. Siin on juba viidatud Rahandusministeeriumi prognoosile, mis ütleb, et piirikaubandus siiski kasvab. Kas te palun täpsustaksite, mida see Rahandusministeeriumi prognoos piirikaubanduse kohta ütleb?

10:23 Aivar Sõerd
Aitäh selle küsimuse eest! Rahandusministeeriumi prognoos ütleb piirikaubanduse kohta järgmist. 2015. aastal oli piirikaubanduse maht väike, jäi alla 1%. 2016. aastal avati Läti piiril esimene alkoholipood ja ostmine hoogustus. Viidatakse ka sellele, et aastal 2017 kasvas õlle ja muu lahja alkoholi osa, kuna möödunud aasta juulis tõsteti aktsiisimäärasid 70% ja 45%. Rahandusministeerium hindab Eesti-Läti piirikaubanduse osakaalu 2016. aastal 5,3%-le, eelmisel aastal 15,7%-le ja tänavu 24,5%-le. Piirikaubanduse tõttu saamata jääva aktsiisi maht on käesoleval aastal 62 miljonit eurot, koos käibemaksuga 84 miljonit eurot. Ja nad ütlevad veel, et järgmistel aastatel on oodata Eesti-Läti piirikaubanduse kasvu hinnatõusu tempos.

10:24 Aseesimees Kalle Laanet
Järgmine küsimus. Jürgen Ligi, palun!

10:24 Jürgen Ligi
Aitäh, hea ettekandja! Liberaalid on palju rääkinud riiklike regulatsioonide vähendamisest, aga tulevad nüüd järjekordse seaduseelnõuga välja. Öelge, miks te ei kasuta sellist kodanikukeskset meetodit nagu eelkäija süüdistamine. Rahandusminister Tõniste ütles veel üleeile telesaates, et tegelikult on vaja öelda, kes on süüdi, ja midagi teha ei ole vaja. Kas te ei ole kaalunud seda varianti, et tuleb lihtsalt näpuga eelmisele valitsusele näidata?

10:25 Aivar Sõerd
See on kahjuks iseloomulik praegusele valitsusele, et kõikides enda möödalaskmistes süüdistatakse ei tea keda veel – eelmist, üle-eelmist ja üleüle-eelmist valitsust. Nad on isegi seda öelnud, et me kogusime eelmise majandusbuumi ajal, 2006–2007, liiga vähe reserve. Ise nad kulutavad neid reserve, aga süüdistavad eelmist valitsust, et me kogusime kümme aastat tagasi liiga vähe reserve. Tegelikult peaks valitsus hakkama otsustama, sest asi on väga tõsine. See kahju, mida piirikaubandus tekitab, on ikkagi tohutu suur. Ka rahvatervise aspektid on siin mängus. Ja nagu ma enne ütlesin, me kaotame iga kuu, mis me nende otsuste tegemisega venitame, kuni 10 miljonit eurot aktsiisitulu. Seda raha võiks ju palju otstarbekamalt suunata.

10:26 Aseesimees Kalle Laanet
Henn Põlluaas, palun teie küsimus!

10:26 Henn Põlluaas
Aitäh, lugupeetud eesistuja! Lugupeetud sõnavõtja! Piirikaubandus pidavat tekkima, kui aktsiiside vahe jõuab nelja sendini või üle selle. Praegu on see oluliselt suurem. Iseenesest on see eelnõu absoluutselt tervitatav ja täiesti õige – need hullumeelsed aktsiisid tulebki tagasi viia –, aga ma siiski näen, et teie prognoosi järgi jäävad vahed üsna oluliselt Eesti kahjuks. Kas ei oleks mõttekam astuda veel samm tagasi ja viia need aktsiisid kas Lätiga võrdseks või kogunisti natukene allapoole, st kogu see protsess ümber pöörata ja teha Eestist tõotatud maa Läti vodkaturistidele?

10:27 Aivar Sõerd
Aitäh! See on väga hea küsimus. Tegelikult võiks olla võimalus vaadata sellele eelnõule otsa, arutada neid aspekte, esimese ja teise lugemise vahel. Me tegime seda eelnõu ju ikkagi mitu kuud tagasi. Praeguseks on tulnud uued uuringud ja olukord muutub kiiresti. See on täitsa õige küsimus. Ka tootjad on öelnud, et aktsiiside langetus võiks olla veelgi jõulisem, aga me arvestasime siin ka rahvatervise aspektidega. Tegelikult on vaja leida mõistlik tasakaal.
Me ei saa väga radikaalseid samme astuda, sest meil inimeste sissetulekud ikkagi kasvavad tänavu ja järgmistel aastatel. Siin on vaja leida tasakaal. Me oleme tõesti oma määradega Läti määradest veel natukene kaugel, aga igal juhul me läheneme neile. See on samm selles suunas, et piirikaubandus hakkaks vähenema. Viide neljasendisele erinevusele liitri kohta või neljale eurole hektoliitri kohta, teistpidi 20%-sele aktsiisierinevusele – selle vähendamiseks peab natuke jõulisemaid samme astuma. Aga nagu ma ütlesin, siin on vaja leida mõistlik tasakaal, sest peab arvestama ka rahvatervise aspektidega.

10:30 Aseesimees Kalle Laanet
Helmut Hallemaa, palun!

10:30 Helmut Hallemaa
Hea ettekandja! Mul on päris mitu märkust. Kõigepealt, et ega piirikaubandus ei ole mingi uus asi. Piirikaubandus on Soome ja Eesti vahel olnud aastakümneid, samuti Saksamaa ja Taani vahel, õigemini Taani ja Saksamaa vahel. Eestis tekkis piirikaubandus Läti piiril juba vähemalt pärast 1. jaanuari 2016. Mu küsimus on selline. Te nimetasite uljaid, suuri numbreid. Kas eelmise aasta näitajast on tegelikult see ettevarumine väljas? See ehk on olnud 2016. ja 2018. aastas, kuna maksu kehtimise algus oli hiljem? Teine küsimus on aga hoopis põhimõttelisem. Kas eelnõu esitajad ja konkreetsed koostajad on mõelnud, miks me käsitleme kogu probleemi nii lihtsakoeliselt ja peame silmas ainult ühte maksu, nn pahede maksustamist? Miks me ei arvesta tervet Läti maksusüsteemi, kus ei ole esikohal tarbimise maksustamine? Seal kehtib sellest aastast ka astmeline tulumaks ning käibemaks on teatud kaupade, näiteks puuvilja ja juurvilja puhul madalam. Ja selle kõrval võiks arvestada kogu Läti sotsiaalsüsteemi. Kas nii lihtsakoeline käsitlus on ikka õige?

10:31 Aivar Sõerd
Aitäh! Teie küsimuses oli hästi palju aspekte. Mis puutub teie jutu esimeses osas märgitusse, et piirikaubandus oli ka varem, siis jah, aastal 2015 oli Läti piirikaubanduse osakaal 1%. Suhetes Soomega on see juba ajalooliselt nii olnud, et Soome turistid käivad siin ja ostavad siit ka aktsiisikaupu. See on aastaid nii olnud. Te tõite ka Saksa ja Taani näite. Mis puutub mahtudesse, siis eile tulid Sotsiaalministeeriumi tellitud uuringu näitajad. 39% inimestest on välismaalt alkohoolseid jooke ostnud. Sellises mahus piirikaubandus on Euroopa Liidus pretsedenditu. Taani ja Saksa vahelise piirikaubanduse maht nii suur ei ole. Selliseid näiteid te Euroopa Liidust praegu ei leia. Samas, ega Läti ja Eesti maksusüsteem drastiliselt erinevad ei ole. Mängus on erinevaid aspekte. Nende maksumäärad on meie omadega võrreldavad, aga nad koguvad nende määrade juures vähem maksutulu, kuna nendel on varimajanduse osakaal suurem, maksukuulekus on kehvem. Maksude administreerimisel on Eestiga võrreldes väga suured erinevused. Aga maksutulude struktuur neil on samasugune nagu meilgi, just tarbimismaksud on põhilised eelarve tuluallikad. Nii see on. Ma arvan, et ma vastasin teie küsimusele.

10:33 Aseesimees Kalle Laanet

Toomas Jürgenstein, palun!

10:33 Toomas Jürgenstein
Aitäh, hea eesistuja! Hea ettekandja! Turu-uuringute tehtud küsitluse eile avaldatud tulemused kinnitavad, et alkoholi tarbimine on vähenenud nii nn alkoturistide kui ka nende inimeste seas, kes välismaalt alkoholi toonud ei ole. Tervise Arengu Instituudi esialgne hinnang oli, et alkosurmasid oli Eestis 2017. aastal 50 võrra vähem kui 2016. aastal – oli vist nõnda. Natuke oli täna juttu tasakaalust rahva tervise ja aktsiiside vahel. Küsimus kõlab kummaliselt, aga mitu miljonit on väärt üks inimelu?

10:34 Aivar Sõerd
Jah, see on õige küsimus. Eile tutvustati tõesti uuringut, mille Sotsiaalministeerium oli Turu-uuringute AS-ilt tellinud. Mida selle tulemused siis ütlevad? 39% inimestest on välismaalt alkoholi toonud või lasknud tuua. 39%! Nendest, kes on välismaalt toodud alkoholi tarbinud, on 17% arvates nende alkoholi tarbimine suurenenud. 29% hindab, et see on vähenenud. Umbes 50% väidab, et midagi ei ole muutunud. Ma panin tähele, et Sotsiaalministeeriumi esindaja ütles ka, et pigem on tarbimine vähenenud. Aga ootame ära! Maikuus selguvad konjunktuuriinstituudi uuringu tulemused, seegi on alkoholituru ja alkoholi tarbimise kohta. Ma arvan, et pilt saab maikuu jooksul hulga täpsemaks.

10:35 Aseesimees Kalle Laanet
Teine küsimus, Toomas Kivimägi, palun!

10:35 Toomas Kivimägi
Aitäh, härra juhataja! Väga lugupeetud ettekandja! Üle piiri läinud aktsiisipoliitikal on tegelikult märksa laiem sotsiaal-majanduslik mõju – selle mõju pole pelgalt fiskaalne. Vähimagi kahtluseta on ebaõnnestunud aktsiisipoliitika tõttu suletud kümneid maapoode ja võimalus teatud teenuseid saada on kadunud. Ei ole mõtet pead liiva alla peita: paljudes maapoodides moodustab alkoholikäive tegelikult 20, 30 või 40% kogu käibest. Järelduse, et nüüd tarbitakse alkoholi vähem, lükkab üheselt ümber seesama uuring, millele on korduvalt viidatud. Tervelt 39% eestimaalastest kas ostis ise või lasi osta alkoholi Lätist. Kui suur on ebaõnnestunud alkoholipoliitika laiem majanduslik kahju tervikuna?

10:36 Aivar Sõerd
Aitäh, see on väga õige küsimus. Ma pean tunnistama, et mulle oli üllatuseks konjunktuuriinstituudi informatsioon selle kohta, et umbes 40 maapoodi on viimasel aastal meie lõunapoolsetes maakondades suletud. Loomulikult on sellel suur sotsiaal-majanduslik mõju. Kui ikka pood ära kaob, siis see mõjutab igal juhul kohalike inimeste elu ja see tähendab seda, et me liigume ääremaastumise suunas. Ega need poepidajad ise ei taha tunnistada, et nende majanduslik käekäik sõltub ainult alkoholi müügist, aga aktsiisikaubad annavad olulise osa käibest. Kui ikka käibest 30–40% ära kukub … Poepidajal on ju püsikulud: on rent, kauba kohalevedu, elekter, vesi ja kõik muu, mis sinna juurde kuulub. Lihtsalt ongi niimoodi, et kui käibest suur kamakas ära kukub, siis muutub poepidamine majanduslikult mõttetuks ja sellel on väga kurvad sotsiaal-majanduslikud tagajärjed.

10:38 Aseesimees Kalle Laanet
Tiit Terik, palun!

10:38 Tiit Terik
Aitäh, härra juhataja! Hea kolleeg! Ma kuulasin eelmisel nädalal raadiost suure huviga teie erakonna värske esimehe intervjuud. Saatejuht ei saanud vastust küsimusele, kas teie erakonna poliitika tulemusena hakkab tulevikus viinapudel poes vähem maksma ja seeläbi te parandate alkoholi kättesaadavust Eesti inimeste hulgas. Kasutan nüüd head võimalust ja küsin, kuna alkoholist palju räägitakse: kas teie poliitika tulemusena peaks viinapudel vähem maksma hakkama?

10:38 Aivar Sõerd
Aitäh selle küsimuse eest! Ei, ega aktsiisipoliitika eesmärk ei saa olla alkohoolsete jookide kättesaadavuse parandamine. Ma alustasin oma ettekannet tõdemusega, et aktsiisipoliitikal on väga

palju aspekte. Esimene aspekt oli, et aktsiiside kehtestamise eesmärk on ikkagi jaehinna tõstmine. Ja kui me selle jama, mis te olete siin vahepeal tekitanud, ära lahendame, siis saame edasi minna normaalses suunas. Alkoholiaktsiisid peaksid tõusma vastavalt inimeste sissetulekute kasvamisele, arvestades keskmise palga ja tarbijahinnaindeksi tõusu. Me oleme lihtsalt üle piiri läinud ja tekitanud piirikaubanduse. See on probleem, mis on vaja lahendada. Ja seda on vaja teha kohe, mitte oodata, et äkki olukord laheneb iseenesest.

10:39 Aseesimees Kalle Laanet
Jürgen Ligi, teine küsimus.

10:40 Jürgen Ligi
Aitäh! Hea ettekandja! Vastus eelmisele küsimusele on, et piirikaubanduse tõttu on alkohol ju odavnenud, kuigi aktsiisid on tõusnud. Aga siin pakuti veel ühte alternatiivi peale eelkäijate süüdistamise: see on, et Eestist võiks saada odava alkoholi riik. Mis te sellest mõttest arvate, et võiksime olla soodsam riik kui Läti ja muutuda, nagu üks küsija mainis, tõotatud maaks?

10:40 Aivar Sõerd
Aitäh selle küsimuse eest! Ma ei arva sellest mõttest hästi. Kuni piirikaubanduse tekkimiseni liikus Eesti alkoholipoliitika mõistlikus suunas. Meie 5- või 10%-line aastane aktsiisitõus arvestas sissetulekute kasvu ja tarbijahinnaindeksi tõusu. Eesti ei peaks Euroopa Liidus kindlasti mitte olema odava alkoholi kuulsusega riik. Enne piirikaubanduse tekkimist oli ikkagi riike, kelle aktsiisimäärad olid palju madalamad. Aktsiisipoliitika peab olema mõistlik ja arvestama väga paljude aspektidega. Tõesti, üldine eesmärk on jaehinna tõstmine, aga mängus on muidki aspekte, sh teiste riikide, eriti naaberriikide praktika. Muidugi, aktsiis on ka maksutulu allikas ja joogitööstus üks osa majandusest. Nii et arvestama peab väga paljusid aspekte. Sellest mõistlikust suunast, mis oli meil enne piirikaubanduse tekkimist, oleme tänaseks kaugenenud. On viimane aeg aktsiisipoliitika õigele rajale tagasi tuua.

10:42 Aseesimees Kalle Laanet
Toomas Jürgenstein, teine küsimus.

10:42 Toomas Jürgenstein
Aitäh! Minu küsimus ei puuduta aktsiisipoliitikat, küll aga tarbimist. Võib-olla on mul kummaline tutvusringkond, aga minu tuttavate hulgas on väga palju inimesi, kes ütlevad, et nad ei osta õlut ei Lätist, Eestist ega Soomest, vaid teevad seda ise. On tekkinud niisugused plastmasstünnid ja väga mitmesugused stardikomplektid, mille abil saab ruttu teha erinevat kvaliteetset õlut. Väga paljud inimesed on hakanud ise õlut tegema, mitte tootmise eesmärgil, vaid endale. Ega te ei oska öelda, kui palju see tendents, mis minu hinnangul on viimase kolme-nelja-viie aasta jooksul tekkinud, on mõjutanud alkoholioste Eestis?

10:43 Aivar Sõerd
Aitäh! Vaat selle kohta mul andmed puuduvad. Kui te tahate selle kohta täpsemalt teada, siis vaadake konjunktuuriinstituudi uuringute tulemusi. Maikuus peaks tulema põhjalikuma alkoholituru ja alkoholi tarbimise uuringu andmed, võib-olla need ütlevad selle kohta ka midagi. Aga minul niisuguse kodus valmistamise kohta andmed puuduvad.

10:43 Aseesimees Kalle Laanet
Aitäh, austatud ettekandja! Rohkem küsimusi teile ei ole. Nüüd palun kõnetooli rahanduskomisjoni esimehe Mihhail Stalnuhhini!

10:44 Mihhail Stalnuhhin
Härra juhataja! Lugupeetud kolleegid! Rahanduskomisjon tegeles käesoleva eelnõuga kahel korralisel istungil: 2. ja 17. aprillil. Ja nüüd üksikasjadest. 2. aprillil tutvustas kolleeg Sõerd algatajate seisukohti, kogu seda seaduseelnõu. Siis sai sõna valitsuse esindaja, kes kordas neid mõtted, mis on kirjas Rahandusministeeriumi kirjas rahanduskomisjonile. Ma tsiteerin sellest kirjast järgmist lõiku: "Läti

piirikaubandus käivitus aga juba 2015. aastal kehtinud kange alkoholi aktsiisi erinevuse juures. Kui 2015. aastal oli kange alkoholi aktsiis Eestis kõrgem 5,52 euro võrra absoluutalkoholi liitri kohta, siis eelnõus pakutud ja Lätis 2018. aasta märtsist kehtiva aktsiisimäära erinevus on 7,19 eurot [---]. Ka 2017. aasta aktsiisitulu alalaekumises moodustab suurema osa kange alkoholi aktsiis. Kuna kange alkoholi aktsiisi erinevus säilib, ei aita lahja alkoholi erikohtlemise taastamine võrreldes muu alkoholiga saavutada piirikaubanduse vähendamise eesmärki."
Peale seda algas meil tore debatt. Toon nüüd välja selle arutelu põhipunktid. Küsiti, kas Läti aktsiisimäärade muudatused on avaldanud mõju meie piirikaubandusele. Vastati, et Rahandusministeeriumi analüütikud analüüsivad Lätis toimunud aktsiisimäärade muutuse mõju eelmisel aastal ja prognoositavat mõju tänavu. Hinnang valmib aprilli keskpaigas. Sooviti teada, missuguseid analüüse veel koostatakse. Vastati, et üsna pea avaldab Eesti Konjunktuuriinstituut tarbimisele avaldunud mõju analüüsi. Seejärel on võimalik kaaluda, milliseid otsuseid edaspidi ette võtta. Juhiti tähelepanu, et koostatakse statistika, mida on keeruline eelmise laekumiste statistikaga võrrelda, sest tarbijate käitumine ja olukord kaubanduses on palju muutunud. Võrrelda saab tarbimise prognoositud langust tarbimise tegeliku muutusega, mis võib olla ka langus. See oli lihtsalt säärane repliik.
Ministeeriumi esindaja märkis, et möödunud aastal toimunud kohtumisel väikepoodnike esindajatega toodi välja, et poodide sulgemise põhjus ei ole ainult kallis alkohol, vaid üldine toidu- ja muude kaupade hindade erinevus. Sooviti teada, kas eelnõu algataja esindaja on kursis, kui paljud Lõuna-Eesti väikekauplused on uute juurdeehitatud kaupluste tõttu oma uksed sulgenud. Vastati, et kõikehõlmavat ülevaadet pole, aga kõlas seesama arv, mida eelkõneleja debati käigus nimetas: suletud on umbes 40 kauplust.
Küsiti, kui palju laekus alkoholiaktsiisi veebruarikuus. Vastati, et andmed edastatakse kirjalikult. Komisjon tõstatas ka küsimuse, miks need andmed on viimasel ajal nii raskesti kättesaadavad. Varem sai ametlikelt saitidelt teatud ajal kogupildist ülevaate. Sellele vastust ei olnud.
Tunti huvi, kui suur oleks eelarve laekumine, kui ära jätta massiivne alkoholi reklaami kampaania, mida alkoholitootjad teevad piirikaubanduse toetuseks. Vastati, et protestiostud ei kesta igavesti, kuid piiri ääres elavad inimesed, kellel transpordikulud on väikesed, jäävad hindade erinevuse korral ka edaspidi soodsat kaupa ostma. Eelnõu algataja esindaja möönis, et osaliselt on väikepoodide sulgemine põhjustatud paljudest muudestki teguritest, aga aktsiisitõus on peamine põhjus. Kui osa käibest langeb ära, siis tekib poel probleem. Ka on piirikaubandus omandamas järjest suuremaid ja organiseeritumaid vorme.
Istungil tuletati meelde seda kohtumist, mis toimus eelmisel aastal väikekaupluste pidajatega. See oli üsna soliidne üritus, kus osalesid mitme organisatsiooni esindajad. Aga ma ei hakka praegu toimunut veel kord tutvustama, sellest on juba räägitud.
Avaldati arvamust, et kõik andmed näitavad, et lahja alkoholi tarbimine ei ole vähenenud, ning küsiti, mis probleemi soovitakse aktsiisitõusuga lahendada. Vastati, et eesmärk on tarbimist vähendada ja eelarve tulusid kasvatada. Tunti huvi, milline on praegu piirikaubanduse osakaal ja mida prognoositakse aasta lõpuks. Vastati, et käesoleva aasta 16. aprillil avaldab Rahandusministeerium oma prognoosi.
Seejärel tulid menetluslikud otsused. Otsustati teha ettepanek saata eelnõu saali tänaseks, 19. aprilliks ja määrata kaasettekandjaks komisjoni esimees. Kolleeg Priit Sibul tegi ettepaneku, et sellega võiks piirduda ja menetlemise otsuse võiks võtta vastu hiljem, näiteks 17. aprillil, kui me oleme saanud prognoosiga tutvuda. See otsus oli konsensuslik. Nii, 2. aprilli kohta on kõik.
17. aprillil ehk sellel teisipäeval toimus väike arutelu, mis ei olnud seotud eelnõu põhimõtetega. Nimelt saime teada prognoosi ja senised aktsiiside laekumised ning kogu vestlus keskendus sellele. Rahandusministeeriumi esindajad selgitasid, et kui võrrelda eelmise aasta veebruariga, siis laekumine on 5,9 miljoni euro võrra väiksem. See on tingitud kogutud varudest. Väiksemaid laekumisi on varude tõttu ka varem ette tulnud, seejuures veelgi suuremas mahus, näiteks kuni 8 miljonit. Eelarve laekumise prognoosi 2018. aasta kohta on vähendatud: praegu kehtivate määrade juures loodetakse koguda 286,5 miljonit eurot.
Arutati ettenähtud aktsiisitõusu ärajätmisega seonduvat. Kui 2019. aasta 1. jaanuaril aktsiisitõusu ei tule, siis peaks alkoholi varumise stiimuli kadumise tõttu käesoleval aastal laekumine vähenema. Sellest rääkis teile ka kolleeg Sõerd ühes oma vastuses teile.
Üks komisjoni liige tõi kevadprognoosist välja aktsiisisumma, mis jäi käesoleval aastal piirikaubanduse tõttu saamata: 62 miljonit eurot, mis koos lisanduva käibemaksuga teeb kokku 84 miljonit eurot. Oletati,

et kui sõidetakse alkoholi järele, siis ostetakse ka igasuguseid muid kaupu ja piirikaubanduse mõju peaks olema üle 100 miljoni euro. Kõlas ka küsimus, milline on piirikaubanduse mõju kütuseaktsiisi laekumisele. Vastati, et piirikaubanduse tõttu jääb käesoleval aastal saamata *ca* 26 miljonit kütuseaktsiisi.
Samuti küsiti veebruaris toimunud kampaania kohta, milles kutsuti inimesi üles sõitma üheskoos Lätti alkoholi ostma. Me kõik mäletame seda toredat üritust. Küsimus: kas selle aktsiooni mõju on piirikaubanduse statistikas märgata? Vastus: seda on uuritud. Maksu- ja Tolliamet teeb lühiajaliste piiriületuste statistikat ja aktsiooni toimumise nädalavahetusel ei erinenud lühiajaliste piiriületuste arv teiste veebruarikuu nädalavahetuste piiriületuste arvust. Võib järeldada, et inimesed, kes niikuinii oleksid sinna läinud, tegid seda seekord üheskoos. Kambas on lõbusam. Lisainfot nii palju, et ka lühiajalisi laupäevaseid piiriületusi fikseeritakse kaameraga, need kestavad 15–60 minutit. Näiteks 3. veebruaril oli neid 1628 kokku 6872 piiriületusest. See on stabiilne suhe: neid on umbes 25% või vähemgi. Ja mida kaugemale aasta algusest, seda suurem see suhe on.
Lõpuks paluti täpsustada, et kui eelnõu leiab toetust, siis mis juhtub lahja ja kange alkoholi aktsiisi määrade vahega, mida 2016. aasta muudatustega vähendati. Vastati, et taastuks varasem 2,6-kordne erinevus kange ja lahja alkoholi aktsiisi määrades. Samas avaldati arvamust, et nimetatud aktsiisimäärad ei ole üks ühele võrreldavad, kuna tooted on erinevad. See kõik võttis päris palju aega, aga teema on tundlik ja komisjonis ma pidin isegi vabandust paluma valesti kasutatud sõna eest. Nii kaugele siis läksid meie debatid ja ma kandsin protokolli teile ette täies ulatuses.
Ka otsus sai 17. aprillil vastu võetud: otsustati eelnõu tagasi lükata. Ettepaneku poolt oli 6 ja vastu 3 komisjoni liiget, erapooletuks ei jäänud keegi. Aitäh!

10:56 Aseesimees Kalle Laanet
Aitäh, hea ettekandja! Teile on vähemalt üks küsimus. Arno Sild, palun!

10:56 Arno Sild
Aitäh, eesistuja! Lugupeetud sõnavõtja, ma sain teie jutust aru, et komisjonis reklaami problemaatikat ei käsitletud, räägiti ainult aktsiisi tõstmisest ja langetamisest. Kas ma sain õigesti aru?

10:56 Mihhail Stalnuhhin
Aitäh, lugupeetud kolleeg! Reklaamist räägiti ainult seoses selle veebruarikuise üritusega, mille puhul Eesti meedia tegi kõik, et maksimaalne arv inimesi läheks Lätti alkoholi ostma. Muid reklaamiga seotud küsimusi komisjonis ei tõstatatud.

10:57 Aseesimees Kalle Laanet
Aitäh! Rohkem küsimusi teile ei ole. Avan läbirääkimised fraktsioonidele. Jürgen Ligi Reformierakonna fraktsioonist, palun!

10:57 Jürgen Ligi
Austatud esimees! Austatud kolleegid! Seda eelnõu võiks toetada täna juba neljal põhjusel. Kuni tänase hommikuni olid põhjused rahva tervis, riigieelarve ja Eesti majandus. Praegusel hetkel võiks koalitsioon natukene mõelda ka selle peale, mida ütleb Turu-uuringute AS-i küsitlus. Turu-uuringute küsitlusest kui tõe kriteeriumist natukene juba juttu oli. Sotsid, 6% teile, ja IRL, 4% teile on ikkagi väga madal näitaja. Veres nii palju alkoholi on kindlasti liiga palju, aga sellise poliitika peale, nagu te praegu ajate, ei hääleta rahvas mitte ainult rataste abil, vaid ka jalgadega. Ta kolib teie juurest ära. Ta mitte ei sõida ainult Lätti ostma, vaid kolib teie juurest ära.
Aktsiisipoliitika mõte peaks olema tõsta alkoholi hinda. Teie poliitika tulemus on, et alkoholi keskmine hind turul on ilmselt langenud, vähemalt väga paljude haavatavate segmentide jaoks, mille moodustavad suures osas Lõuna-Eesti hinnatundlikum seltskond ja ka noored. Teine Turu-uuringute küsitlus näitab, et noored on odavat alkoholi rohkem ostma hakanud, ja sellel on pikaajaline laastav mõju rahva tervisele.
Tuleb möönda, nagu ma oma küsimuses juba ka ütlesin, et teil on võimalus süüdistada eelmist valitsust. Toomas Tõniste on nüüd selle töö peal ja ütlebki, et tema ei saa midagi teha. Samamoodi ütleb Sven Sester, et tema oli eelmises valitsuses tropp, tema ei olnud keegi, tema lihtsalt tõstis aktsiise. Aga ükski

rahandusminister ei tohiks niimoodi öelda. Mitte ükski rahandusminister ei tohiks öelda, et teised on süüdi, tema vaatab pealt, keerutab pöidlaid ja siis näitab näpuga kellegi teise peale. Need aktsiisid tõi 2015. aastal valitsusse siiski konkreetne IRL-i rahandusminister. Ja isegi kui tal oli valitsuse toetus, ei ole tal toetust olnud praktikas. On realiseerunud need riskid, mis tookord juba näha olid. Aktsiisitõusu graafik läks juba siis üle piiri ja nähes nüüd piirikaubanduse vohamist, nähes odava alkoholi juurdevoolamist ja raha väljavoolamist riigist, peaksime tegelema vigade parandusega, mitte teiste süüdistamisega, nagu teeb rahandusminister praegu.
2015. arutelusid ma mäletan hästi. Mina olin tol korral mõneti kõrvaltvaataja, sest portfell oli Sven Sesteri käes, aga küsitletud sai eksperte ja need prognoosijad ütlesid, et see on ülim piir – see on riskantne, aga see on ülim piir. Siis tuli uus valitsus ja hakkas seisakut murdma. Ning see, mis tehti 2016. aasta kobareelnõuga ehk käivitati 1. juulil 2017, oli katastroof.
See loba, et kõige taga on eelmise valitsuse otsused, tuleks ära lõpetada. Tuleks parandada vead, mis tookord tehti – juba ammu oleks aeg. Öelda, et piirikaubandus on sellepärast, et kange alkoholi aktsiis tookord sellisena otsustati, on vale juba sellepärast, et kangel alkoholil on ju sisseveopiirangud ja iga alkoholi järele sõitnu hajutab riski: ta toob riiki nii lahjat kui ka kanget kraami nii palju, kui autosse mahub. Ja just nimelt lahja alkoholi hinna tohutu vahe on mitmekordistanud piirikaubanduse. Siin on juttu olnud, millal piirikaubandus algas. Piirikaubandus on tõepoolest olnud juba Vene ajal, see on alati olnud.
Palun lisaaega!

11:01 Aseesimees Kalle Laanet
Kolm minutit lisaaega, palun!

11:02 Jürgen Ligi
Me ei halvusta seda nähtust ennast. Me ütleme, et kui piirikaubandus on mitmekordistunud, kui ta toob selget majanduslikku kahju, kui ta toob eelarvele kahju ja kui ta toob rahva tervisele kahju, siis on mindud üle piiri. Ja seda on näha igast aspektist. Väga ohtlik on muidugi see seisukoht, et keerame vinti teistpidi peale – olemegi tõotatud maa, kust saab odavat kraami osta, ja raha tuleb sisse. Vaat see on laastamine. See on rahva tervise laastamine ja see on tegelikult ka moraali ja riigi maine laastamine, kui kõrgema elatustasemega riik hakkaks pakkuma odavamat alkoholi kui tema madalama elatustasemega naaber. Läti on selgelt vaesem riik kui Eesti ja on päris loomulik, et alkoholiaktsiisi vahe rahva tervise huvides jääb. Mingit *offshore*-majandust Eesti juba ammu ei propageeri. See oli 1990-ndate arusaam, et peaasi, et raha sisse tuleb, ükskõik mis meetodiga. Ei! Maailm on väga palju muutunud ja me peaksime targemad olema. Me peame jätma aktsiisivahe Lätiga sisse, aga see peab olema selline, mis võtab maha stiimuli käia Lätis massiliselt ainult selleks, et osta viina ja õlut.
Nii et need alternatiivid ei sobi. Ei sobi süüdistamine, ei sobi ka plaan teha endast odava alkoholiga maa. Aktsiis iseenesest on väga õilis maks, aga nii nagu iga medikament, on ka aktsiis mürk, kui seda doseeritakse üle. Ja üledoseeritud see on. Me ei lähe nende määradega tagasi 2015. aasta tasemetele lihtsalt sellepärast, et Läti on vahepeal oma aktsiise tõstnud. Ka Soome on aktsiise tõstnud, kuigi on kaubandust liberaliseerinud. Nii et soovitan lihtsalt võtta mõistus pähe, kainelt otsustada ja toetada seda eelnõu. Ma näen, et Jaanus Marrandi hääl on meil juba olemas. Aitäh!

11:04 Aseesimees Kalle Laanet
Aitäh, Jürgen Ligi! Palun kõnetooli Keskerakonna fraktsiooni nimel sõna võtma Mihhail Stalnuhhini! Kaheksa minutit, palun!

11:04 Mihhail Stalnuhhin
Lugupeetud kolleegid! Üks väga tark poolakas sõnastas kunagi ühe idee niiviisi, et minuti pikkus sõltub sellest, kummal pool tualetiust sa seisad. See käib ka piirikaubanduse kohta. Piirikaubandus on suurepärane, kui me müüme alkoholi suurtes mahtudes neile, kes meie juurde tulevad, ja see on kehva, kui meie inimesed ostavad kuskilt meie kõrval asuvast riigist. Ma võin sellega nõustuda: jah, see on üsna kehva nähtus, aga see osutab tõsiasjale, et sellel on peale alkoholi hinna seos ka sissetulekutega. Ja kui eestimaalase, Eestis elava inimese sissetulek on suurem kui kõrvalriigis keskmiselt, siis on meil ka teatud hinnad kõrgemad kui kõrvalriigis. Kui lätlase sissetulek on väiksem, siis on ka hinnad madalamad. Kõik on omavahel sõltuvuses. Väide, et viina hinna pärast hakkab eestlasi Eestist ära

kolima, viitab sellele, et ei usuta oma rahvasse. Pigem kolivad lätlased praegu Eestisse, selleks et saada Eesti palka, selleks et saada Eesti sotsiaalkindlustust. Sellest on kirjutatud mitmel pool.
Kas me üritame saavutada seatud eesmärke? Näiteks on meil see ülitähtis eesmärk, et Eestis oleks keskmine puhta alkoholi tarbimine inimese kohta alla kaheksa liitri. Kas me hakkame selle poole liikuma, teades, et igal aastal kaotab Eesti riik pool miljardit krooni seetõttu, et juhtub palju halba, kui inimesed on ennast purju joonud? Selles on küsimus.
Ma tuletan teile meelde seda Turu-uuringute viimast ülevaadet, mis ütleb selgelt, et alkoholi tarbivatest elanikest 35% hinnangul on nende tarbimine 2017. aastal varasemaga võrreldes vähenenud. Ja ainult 7% väidab, et see on suurenenud. Ma ei ole sotsioloog, ma ei tea, kuidas neid uuringuid tehakse, aga see on informatsioon, mida võiks nagu uskuda. 77% elanikest odavama alkoholi koju varumise nimel spetsiaalselt reisi ette ei võtaks. See iseloomustab rahvast väga hästi: inimesed saavad aru, mis ja kuidas. Vaevalt et nad teavad, et 2012. aasta keskmise palga eest sai osta 37 liitrit absoluutalkoholi, aga 2016. aastal juba peaaegu 60 liitrit. On küsimus, kas me soovime seda vahet veelgi suurendada ja peaksime igal aastal tegema midagi selleks, et inimesed jooks rohkem, aina rohkem ja rohkem. Tervise aspekt on väga tähtis!
Nüüd meie piiriäärsetest poodidest. Jah, neid suletakse, aga ma tahan meelde tuletada sedasama ümarlauda, mis korraldati eelmise aasta lõpus ja kus väikepoodide esindaja ägestus, kui tal tekkis võimalus pöörduda suurte poekettide esindaja poole. Tema süüdistus oli väga otsene, ütleksin isegi, et kõlas nagu lapse suust: "Teie teete kõik, et meie, väikesed, sureksime välja!" Aga tuletage meelde oma linna, Tallinnas oma elurajooni! Tuletage meelde! Mina nägin kohas, kus elab minu ema, tema korteri aknast 1990-ndatel kahte väikest poodi, aga umbes 300 meetri raadiuses oli neid neli või viis. Ühtegi praegu enam ei ole. Kunagi nimetati seda loomulikuks protsessiks, praegu nähakse poodide sulgemise taga mingit võitlust piirimaade vastu. See ei ole nii, see on elu loogika. Mis puutub alkoholi, siis kujutage ette – ma pöördun siin eelkõnelejate poole –, et külas ei ole enam kooli, ei ole klubi, ei ole konstaablit, ei ole arsti või velskrit! Praktiliselt midagi ei ole, on ainult pood, mille käibest 30% annab alkohol. Kas see on see, mida me peame kaitsma? Te peaksite kaitsma seda, et igasse väikesesse kohta tuleksid tagasi tõeliselt inimesi kinni hoidvad asutused: haridus-, sotsiaal- ja kultuuriasutused. Viinaga saab kinni hoida ainult teatud elustiiliga inimesi, muid mitte kedagi.
Jah, praegu on prognoositav alalaekumine ja see on tõesti tõsine probleem. Need 84 miljonit on küsimus, mille valitsus peab kiiremas korras ära lahendama. Mina isiklikult usun, et see lahendus leitakse. Ka RES-is me juba näeme, milliseid võimalusi pakutakse, et sellest üle saada. Tagasiminek 2015. aasta süsteemi juurde ei lahenda mitte ühtegi probleemi – mitte ühtegi! Nii et Keskerakonna fraktsioon ei toeta seda eelnõu. Me toetame selle tagasilükkamist esimesel lugemisel. Aitäh!

11:11 Aseesimees Kalle Laanet

Aitäh, Mihhail Stalnuhhin! Rohkem fraktsioonide esindajate sõnavõtte ei ole. Sulgen läbirääkimised. Juhtivkomisjoni ettepanek on eelnõu 587 esimesel lugemisel tagasi lükata. Alustame hääletuse ettevalmistamist.
Head kolleegid, panen hääletusele juhtivkomisjoni ettepaneku eelnõu 587 esimesel lugemisel tagasi lükata. Palun võtta seisukoht ja hääletada!
Hääletustulemused
Eelnõu tagasilükkamise poolt on 42 ja vastu 27 Riigikogu liiget. Eelnõu on esimesel lugemisel tagasi lükatud.
Head kolleegid! Tänane istung on lõppenud. Kutsun teid kõiki laupäeval toimuvale Riigikogu lahtiste uste päevale!

Istungi lõpp kell 11.14.